

ВИКОРИСТАННЯ ПАРОНІМІВ, СИНОНІМІВ У НАУКОВИХ ТЕКСТАХ

Косенко А. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Циганенко В. Л.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)
E-mail: d_us@ukr.net

The dynamic processes of integration and complication of knowledge are reflected in the language of science, which, on the one hand, exists separately from the general linguistic element, and on the other hand, is closely related to it. In the course of these changes, new terminological units appeared, and the range of terminological options expanded.

Нестійкість змістовного обсягу термінологічних одиниць, що спостерігається в сучасних наукових текстах, підтримується явищем паронімії – змішанням слів, що володіють схожим звучанням, але розрізняються семантично. Загалом можна відзначити, що причиною виникнення «псевдосинонімів» у мові є неточність слововживання, незнання закономірностей лексичної сполучуваності слів, стилістичних та стильових обмежень у функціонуванні слів-синонімів.

Розмежування формально чи семантично подібних (але не взаємозамінних) терміноодиниць, тобто термінів-паронімів і термінів-псевдосинонімів, для наукової мови є значно важливішим завданням, аніж для загальнолітературної [1]. Відсутність чіткого розмежування співзвучних одиниць у науковій мові, й особливо термінів, неминуче породжує ситуації комунікативних збоїв і нерозуміння в середовищі фахівців, що нерідко призводить до незворотної втрати наукової інформації. У зв'язку з цим послідовне розмежування паронімів виявляється важливою умовою створення і сприйняття наукових текстів, які покликані забезпечувати точність і однозначність трансльованих смислів.

Для планування і управління комплексом робіт за проектом використовують метод сіткового планування. Система сіткового планування і управління заснована на моделюванні процесу за допомогою сіткового графіка. У сучасних науково лінгвістичних текстах, зокрема, текстах наукових статей, монографій, які публікуються в авторській редакції, дуже часто можна зустріти неадекватне використання цього поняття, що призводить до розмитості ключових понять.

За допомогою сервісу Google Academy був здійснений аналіз синонімів таких термінів: графік сітьовий – сітковий – мережний – мережевий. Проведений частотний аналіз досліджуваних понять за період 2005–2020 рр. дозволив зробити такі висновки.

В україномовних наукових джерелах за період 2005–2020 рр. число використаних ключових слів стабільно зростає (рисунок 1, 2). Тлумачний

словник української мови дає такі визначення цих термінів: «який є сукупністю яких-небудь шляхів, ліній та ін., розташованих на певній території» або «такий, що нагадує своїми обрисами багато схрещених ліній», «який виробляється із сітки», передаємо прикметником сітковий, рідше сітьовий, наприклад: система сіткового планування, сітковий завод, сітьове загородження. Значення «який вказує на сукупність однорідних закладів, систему комунікацій» сучасний словник передає прикметниками мережний і сітковий, а також словосполученням з іменником мережа у родовому відмінку, як-от: мережний трансформатор, сіткова напруга, напруга мережі. Слово мережевий у нормативних джерелах української мови не засвідчене.

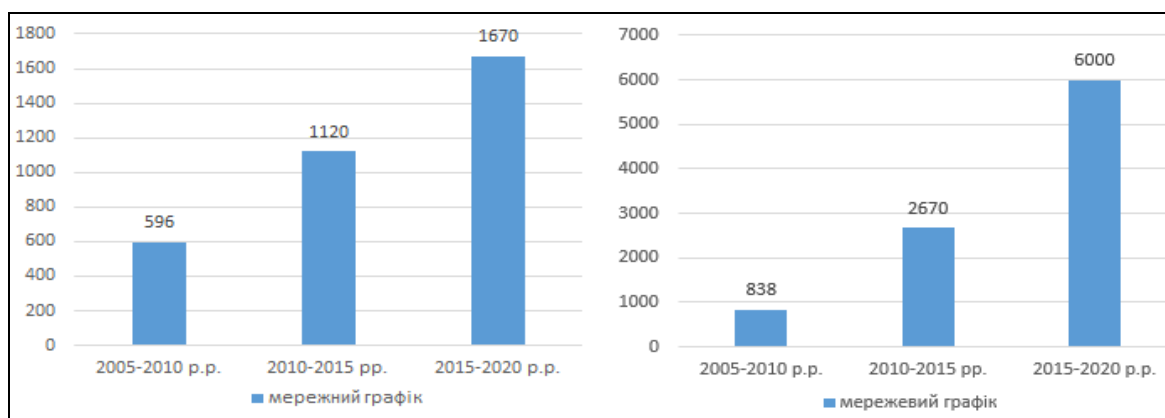

Рисунок 1 – Динаміка кількості використання понять «мережний графік», «мережевий графік» за роками

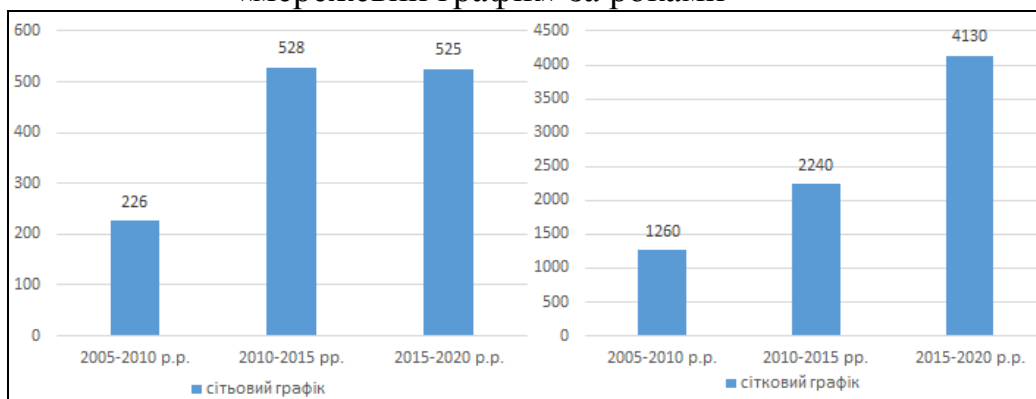

Рисунок 2 – Динаміка кількості використання понять «сітьовий графік», «сітковий графік» за роками

Література

1. Вакуленко М. О. Особливості семантики паронімів і псевдо синонімів у науковому стилі української мови. *Вісник КНЛУ*. Серія «Філологія». К. : Видавн. центр КНЛУ, 2011. Т. 14, № 2. С. 31–46.
2. Український тлумачний словник / укл. та гол. ред. В'ячеслав Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2016. 1692 с.